

Hankintalain muutoksen toimeenpano kunnissa

Kuuntele

Hankintalain (1397/2016) muutos (519/2026) astui voimaan 18.6.2026. Kyseessä ei ole hankintalain kokonaisuudistus, vaan muutos perustuu hallitusohjelmaan. Lain keskeisimpiä sisällöllisiä uudistuksia ovat sidosyksiköiden omistukseen liittyvän vähimmäisomistusvaatimuksen lisäys sekä menettelyllinen panostus hankinnan valmisteluun.

Tässä yleiskirjeessä ja sen liitteessä käsitellään keskeisimpiä hankintalain muutoksia ensisijaisesti kunnan näkökulmasta. Yleiskirje on lähetetty kaikkien Manner-Suomen kuntien kirjaamoihin ja se pyydetään toimittamaan edelleen kunnan johdolle sekä konserni- ja omistajaohjauksesta ja hankinnoista vastaaville asiantuntijoille.

Muutoksen keskeiset vaikutukset kunnille

1. Kunnan tulee tarkastella omistussuutensa yhtiöissä, joilta se tekee sidosyksikköhankintoja kilpailuttamatta. Jos kunta omistaa alle 10 % yhtiöstä, se ei 1.7.2027 alkaen saa tehdä yhtiöltä hankintoja. Hankinnat on järjestettävä muilla tavoin. Kunnan tulee edelleen varmistaa, että sillä on yksinomainen tai yhteinen määräysvalta sidosyksikköön, jolta se tekee hankintoja.
2. Kunnan on suositeltavaa painottaa hankintojen valmistelussa markkinakartoitusten tekemistä jatkossa. Markkinakartoituksessa on hyvä ottaa huomioon pk-yritysten tarjoamismahdollisuudet. Jos kunta ei ole tehnyt markkinakartoitusta, valittajan on mahdollista valittaa EU-hankinnassa tehdyistä valinnoista osiin jakamisessa, tai jos hankinnassa saadaan vain yksi tarjous.
3. Kilpailu- ja kuluttajaviraston suora hankintavalvontaa vahvistetaan kansallisissa urakkahankinnoissa (arvo 150000–5,4 miljoonaa euroa).
4. Kunnan tulee jatkossa tehdä jälki-ilmoitus myös kansallisissa hankinnoissa.

Muutos sidosyksikkösääntelyyn

Hankintalain 15 § määrittää, että hankintayksikkö voi tehdä sidosyksikön määritelmän täyttäviltä toimijoilta hankintoja ilman hankintalain mukaista kilpailutusta. Sidosyksiköt, eli ns. in house -yhtiöt, ovat toimijoita, joissa hankintayksiköt ovat järjestäneet julkisia palveluita yhtiömuodossa ilman kaupallista luonnetta. Hankintalain 15 §:n 2 momentin muutoksessa on määritetty, että määräysvaltaa käyttävä kunta saa tehdä sidosyksikköhankintoja osakeyhtiömuodossa toimivilta in house -yhtiöltään vain, jos sillä vähintään 10 % omistusosuus yhtiöstään. Tämä tarkoittaa sitä, että kuntien tulee tarkastella osakeyhtiömuodossa toimivien sidosyksikköyhtiöidensä omistusosuudet. Jos kunnan omistusosuus on alle 10 %, kunnan tulee järjestää palveluntuotanto muutoin 1.7.2027 alkaen. Tällöin palvelusopimus sidosyksikön kanssa tulee irtisanoa.

Jos kunta omistaa alle 10 % osakeyhtiömuotoisen sidosyksikköyhtiönsä osakkeista, kunta voi selvittää mahdollisuutta nostaa omistusosuuttaan lunastamalla osakkeita muilta omistajilta. Jos kunta ei saa hankittua 10 % omistusosuutta, sen tulee hankkia sidosyksikössä järjestetty palvelu esimerkiksi omana tuotantona oman henkilökunnan toimesta, kilpailuttamalla palvelu hankintalain mukaisesti markkinoilta, perustamalla uusi sidosyksikkö tai järjestämällä palvelu kuntalain mukaisessa yhteistoiminnassa.

Muutoksen siirtymäaika on lähtökohtaisesti yhden vuoden (30.6.2027 mennessä). Kunta voi hakea kuitenkin lisäsiirtymäaikaa yksittäiselle sopimukselle, jos palvelusopimuksen irtisanominen johtaa kohtuuttomiin seurauksiin tai merkittäviin taloudellisiin riskeihin. Tällaisessa tilanteessa kunta voi ilmoittaa sopimuksen jatkuvan jopa 30.6.2030 saakka toimittamalla sopimuksen tiedot Valtiokonttorille 30.9.2026 mennessä. Kunnan tulee tehdä erillinen ilmoitus jokaisesta sopimuksesta, johon kohdistuu kohtuuttomia seurauksia tai merkittäviä taloudellisia riskejä. Lisää tietoa vuoteen 2030 jatkuvan siirtymäajan käyttöönottamisesta: [**Hankintayksikkö: tee hankintalain mukainen ilmoitus sidosyksikkösopimuksen jatkamisesta 30.9.2026 mennessä - Valtiokonttorilinkki toiseen palveluun**](#)

Muutokseen liittyvistä siirtymäajoista löytyy lisää tietoa yleiskirjeen lopun linkeistä.

Hankintalain muutos sisältää myös täsmennyksen kuntakonsernien sisäisiin kilpailuttamattomiin ostoihin. Jos in house -yhtiö on tähän mennessä hankkinut palvelua tai tietojärjestelmiä omistajaltaan tai toiselta in house -yhtiöltä, tämä on hankintalain 15 §:n 7 momentin mukaan mahdollista vain omistajan omistaessa yhtiöstä 100 %.

Menettelysääntelyn muutokset

Hankintalain muutoksessa kannustetaan hankintamenettelyjen huolelliseen valmisteluun. Huolellinen valmistelu pitää sisällään erityisesti sen, että hankinnassa määritetyt edellytykset ja ehdot vastaavat markkinoiden käytäntöjä, eivätkä ilman tietoista valintaa estä tarjoajien mahdollisuuksia tarjota.

Muutoksen keskeinen elementti on markkinakartoitukseen kannustaminen. Kunnassa hankintaa valmistelevan tulisi kuulla alalla toimivia tarjoajia laatiessaan tarjouspyyntömateriaaleja. Hankintalain 65 §:n mukaan keskustelu tarjoajien kanssa on sallittua ennen hankintailmoituksen julkaisemista. Markkinakartoituksen voi toteuttaa hakutoimintojen lisäksi esimerkiksi julkaisemalla markkinakartoitusilmoitus tai keskustelemalla avoimesti ja syrjimättömästi usean tarjoajan kanssa. Markkinakartoituksessa voi myös tiedustella tarjoajilta oikeansuhteisia soveltuvuus- tai pakollisia vaatimuksia. Markkinakartoitus tai muu hankintamallin arvio on muutoksen myötä pakollinen yli 10 miljoonan euron hankinnoissa.

Lainmuutos sisältää muutoksia EU-hankintojen menettelyihin osiin jakamisen osalta sekä tilanteessa, jossa hankintaan on tullut vain yksi tarjous. Näillä molemmilla säännöillä on liityntä markkinakartoitukseen.

Hankintalain 75 §:n mukaan EU-hankintojen jakaminen osiin on jatkossa lähtökohta, josta voidaan poiketa laissa mainittujen edellytysten täyttyessä. Osiin jakamatta jättäminen tulee perustella hankinta-asiakirjoissa. Hankintaa ei ole tarpeen jakaa osiin, jos hankinnan valmistelussa on toteutettu markkinakartoitus.

Lainmuutos puuttuu lisäksi tilanteisiin, joissa avoimella menettelyllä kilpailutetussa EU-hankinnassa on tullut vain yksi tarjous. Tällöin hankinta tulee hankintalain 125 §:n 1 momentin mukaan keskeyttää ja kilpailutus toteuttaa uudelleen, ellei hankinnan valmistelussa ole tehty markkinakartoitus tai hankintaa ole jaettu osiin.

Sekä osiin jakamatta jättämisestä että hankinnan keskeyttämättä jättämisestä on lain muutoksessa säädetty valitusoikeus. Tilanteista ei kuitenkaan saa valittaa, jos hankinnassa on todennetusti tehty asianmukainen markkinakartoitus. Muutokset osiin jakamiseen ja hankinnan keskeyttämisvelvollisuuteen tulevat voimaan 1.10.2026. Muutosta ei sovelleta hankintamenettelyihin, jotka on aloitettu ennen tätä.

Jälki-ilmoitusvelvollisuus laajenee myös kansallisiin hankintoihin hankintalain 101 §:n 3 momentin mukaan. Aiemmin hankintayksiköiden on tullut tehdä jälki-ilmoitus EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista, liitteen E hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. Muutoksen jälkeen kaikki hankintamenettelyt tulee päättää jälki-ilmoitukseen 30 päivän kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä, mukaan lukien suorahankinnat.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto voi hankintalain 141 §:n 1 momentin mukaan jatkossa esittää markkinaoikeudelle seuraamusten määräämistä kansallisissa rakennusurakoiden suorahankinnoissa. Kilpailuttamatta tehtyjä urakkajärjestelyitä kannattaa jatkossa harkita entistä tarkemmin, ja arvioida suorahankintaperusteiden täyttyminen.

Lisäksi hankinnan menettelypykäliin on tullut muutoksia tai tarkennuksia poissulkuperusteiden, voimavarayksiköiden ja alihankkijoiden määrittelyjen, huoltovarmuusnäkökohtien huomioimisen sekä kansallisiin hankintoihin sovellettavien EU-pykäläviittausten osalta.

Tukea ja tietoa hankintalain muutoksesta

Kuntaliiton organisaatiossa toimiva Julkisten hankintojen neuvontayksikkö tarjoaa internetsivuillaan tietoa muutoksesta ja järjestää koulutustilaisuuksia. Hankintalain muutoksesta on koottu myös usein kysytyjen kysymysten koonti erikseen sidosyksikkösääntelyn muutoksesta ja erikseen menettelymuutoksista.

Julkisten hankintojen neuvontayksikön sivut: [www.hankinnat.filinkki toiseen palveluun](http://www.hankinnat.filinkki.toiseen.palveluun)

Julkisten hankintojen neuvontayksikön tapahtumat ja koulutukset: [Hankinnat-uutishuone | Hankinnatlinkki toiseen palveluun](#)

UKK-koonnit: [Usein kysyttyä hankintalaista: hyödynnä päivittyvä koontimme | Hankinnatlinkki toiseen palveluun](#) sekä [Sidosyksikkösääntelyn muutokset – usein kysytyt kysymykset | Hankinnatlinkki toiseen palveluun](#)

SUOMEN KUNTALIITTO

Juha Myllymäki
lakiasiaintohtaja

Eeva-Riitta Högnäs
johtava juristi